

2. З приводу концепції щодо модернізації Цивільного кодексу України (рекодифікації). URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/157375-z-privodu-kontseptsiyi-schodo-modernizatsiyi-tsvivilnogo-kodeksu-ukrayini-rekodifikatsiyi>
3. Ромовська З. Українське цивільне право. Загальна частина. Академічний курс : підр. К., 2005. С. 234–237.

Ключові слова: приватне право, статус приватної особи, людина, рекодифікація (оновлення) цивільного законодавства України, повномасштабне російське вторгнення, реалізація і захист цивільних прав та інтересів.

Key words: private law, status of private person, person, recodification (update) of civil legislation of Ukraine, full-scale Russian invasion, realization and protection of civil rights and interests.

ДАВИДОВА ІРИНА ВІТАЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри цивільного права, доктор юридичних наук, професор*

ПРАВОЧИНИ ЗА УЧАСТЮ КОМПАНІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДЕРЖАВОЮ-АГРЕСОРОМ: ОБМЕЖЕННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Введення воєнного стану на території України 24 лютого 2022 року через військову агресію Російської Федерації проти України значною мірою вплинуло на велику кількість юридичних явищ, зокрема на можливість брати участь у вчиненні правочинів компаній, які тим чи іншим чином пов'язані з країною-агресором. Не секрет, що економіки наших країн довгий час були досить сильно пов'язані, навіть останні вісім років. І це не лише вчинення правочинів, а й володіння деякими українськими компаніями частками російських і навпаки... Разом з тим, після повномасштабного вторгнення країни-агресора на територію нашої країни задля забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації та встановлення порядку й критеріїв націоналізації активів окремих категорій осіб, що тісно пов'язані з агресором, було прийнято Закон України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів» [1] й Постанову КМУ «Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації» [2].

Накладення своерідного мораторію на операції з активами, пов'язаними з країною-агресором, торкнулося наступних категорій осіб: громадян Російської Федерації, крім тих, які проживають на території України на законних підставах); юридичних осіб, створені та зареєстровані відповідно до законодавства Російської Федерації; юридичних осіб,

які створені та зареєстровані відповідно до законодавства України, кінцевим бенефіціарним власником, членом або учасником (акціонером), що має частку в статутному капіталі 10 і більше відсотків, якої є Російська Федерація, громадянин Російської Федерації, крім того, що проживає на території України на законних підставах, або юридична особа, створена та зареєстрована відповідно до законодавства Російської Федерації [2].

Також було визначено перелік операцій, щодо яких накладено мораторій. До них, зокрема, віднесено: виконання, зокрема в примусовому порядку, грошових та інших зобов'язань, кредиторами (стягувачами) за якими є російська федерація або пов'язані з нею особи; відчуження нерухомого майна, цінних паперів, корпоративних прав, транспортних засобів особами, пов'язаними з державою-агресором (крім безоплатного відчуження на користь України); відчуження нерухомого майна, цінних паперів, корпоративних прав, транспортних засобів на користь осіб, пов'язаних із державою-агресором, або на користь Російської Федерації.

Нині важливим завданням є не лише забезпечити блокування основних активів осіб, пов'язаних з країною-агресором, а й не допустити набуття ними нових активів. Зазначене спричиняє необхідність передбачення законодавцем комплексних заходів всіх структур та осіб, які залучені у даний процесі, щодо недопущення придбання, реєстрації тощо активів нашої держави країною-агресором. Важливим в даному випадку є розуміння корпоративної структури контрагентів.

Проаналізоване законодавство на пряму зазначає, що всі правочини (зокрема довіреності на відчуження, розпорядження активами), укладені з порушенням згаданого вище мораторію, є нікчемними, а отже, призводять до жодних юридичних наслідків. Нотаріальне посвідчення таких правочинів забороняється. Тому, під час провадження господарської діяльності нині важливим етапом є ретельний аналіз структури власності контрагентів на предмет присутності агресора в його корпоративній структурі (що на практиці є досить складним процесом, адже в більшості випадків компанії не готові розкривати структуру власності). Отже, нотаріус повинен перед посвідченням правочину вимагати документи, які підтверджують корпоративну структуру сторін та відсутність елементів країни-агресора.

Крім укладення нових правочинів не можна забувати про вже укладені, які підлягають виконанню. В даному випадку також необхідно проаналізувати свого контрагента (якщо він має складну корпоративну структуру) та забезпечити себе від можливих ризиків.

Важливо відзначити, що окрім нікчемності правочинів, укладених з порушенням мораторію, нині укладення та реалізація таких правочинів в окремих випадках можуть порушувати кримінальне законодавство в розрізі ст. 111-1 Кримінального кодексу України [3].

Отже, можна зробити висновок про значні обмеження та наявність реальної відповідальності (як цивільної, так і кримінальної) щодо укладення та виконання правочинів за участю компаній, які пов'язані

з державою-агресором. Дана тенденція має лише укріплюватися та якісно втілюватися у життя за допомогою побудови точних алгоритмів дій всіх учасників правовідносин, які приймають участь в даному процесі та стоять на сторожі захисту інтересів нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів: Закон України від 03.03.2022 № 2116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2116-20>
2. Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2022 № 187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187-2022-п>
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Ключові слова: правочин, країна-агресор, корпоративна структура, нікчемність, відповідальність.

Key words: transactions, the aggressor country, corporate structure, insignificance, responsibility.

НЕКІТ КАТЕРИНА ГЕОРГІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри цивільного права, доктор юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ КАТЕГОРІЙ «ІНФОРМАЦІЯ» ТА «КРИПТОВАЛЮТА»

Правова природа криптовалют, незважаючи на тривалий час їх існування, все ще залишається дискусійною. Разом із тим, визначення правової природи криптовалют має істотне практичне значення, оскільки дозволяє надати відповідь на питання щодо особливостей правового регулювання обігу криптовалют. Ми вже неодноразово звертали до цього питання у попередніх публікаціях [1; 2; 3], але воно все ще не втрачає своєї актуальності.

З метою визначення правової природи криптовалюти необхідно, перш за все, проаналізувати її технічну сутність. З технічної точки зору будь-яка криптовалюта – це зашифрована інформація у вигляді криптографічно захищеного запису, що позначає певне значення та підтверджує здатність власника використовувати це значення на власний розсуд [4]. Як зазначає В. Усоський, криптовалюта є математичним кодом, який виробляється майнерами поза попитом на кредитні гроші. Криптовалюта не є зобов'язанням, оскільки вона існує у віртуальному криптографічному просторі поза економічними механізмами попиту